

Takvimi daimî

Yazan: General
Abdurahman Aygün

Yüzlerce ve hatta binlerce sene evvel geçmiş tarihlerin ;
Acaba hangi güne tesadüf ettiğini, ve geleceklerinde de
ne gün olacağını bildiren takvimi daimî usûl ve cetvellerini,
büyük faidelerine mebni Hartacılar mecmuasında birkaç misâl
ile neşretmek ve dolayisile herkese belletmek istedik....

Şöyleki :

Bu işler için I, II, III ve IV numaralı cetveller tertip olun-
muştur. Bunlardan I No. lu cetvel ; Mecmuaya sığabilmek için
iki parçaya ayrılmış olduğu halde dörder sütundan ibarettir.
Birinci sütunlar : asırları irae eder. Meselâ (7) rakkamı ye-
dinci asır demektir. Aynı veçhile 19 rakkamı, on dokuzuncu
ve 35 rakkamı da ileride gelecek olan otuz beşinci asır de-
mek olur. Aynı cetvelin ikinci sütunlarındaki harfler : Jülyen
takvimine göre milâttan evvelki ; Ve üçüncü sütundakilerde
Milâttan sonraki asırlara aittir Düördüncü sütundaki harfler
ise ; Yevmî kabulinden itibaren Greguvar, yani bugün kulan-
dığımız efrenci tarihine mütealliktirler. II No. lu cetvel ; Asır-
ların küsuratını, ve kebiselerini gösterir. III No. lu cetvel ;
Günlerin bulunmasına hadim bazı erkamı ve Iv No. lu cetvel
de doğrudan doğruya eyyamı matlubeyı ita ederler. Şimdi
birkaç misâl yapalım :

Misâl — 1) 1742 senesi 26 avustos; Acaba hangi güne tesadüf etmişti?

Şimdi bunu bulalım: Verilen tarih; 18. inci asra aittir. Binaenaleyh; I No. lu cetvelin ilk sütununda asırları gösteren 18 rakkamı alındıktan sonra; (Mademki; 1742 senesi Greguvar takviminin teessüsünden sonraki zamanlara dahildir) bunun karşısındaki dördüncü sütunda (T) harfine dikkat edilir ve bellenir.

Şimdi II No. lu cetveldeki (T) harfile, 1742 senesinin asır küsuratını teşkil eden 42 rakkamının bulunduğu şakulî sütun karşılaştırılırsa, mahâlî telâkilerinde (5) rakkamına tesadüf edilir.

Bu beşi, III No. lu cetveldeki avustos kelimesinin (misalimizdeki ağustos) altındaki (4) ile cem edersek, “9,, eder. Bulduğumuz bu dkuzu; Bermucibi misâl, 26 avustos ile cem edersek $9 + 26 = 35$ ederki; Ledelmüracaa, IV No. lu cetvelin 35 rakkamı karşısında pazar kelimesinin yazılı olduğu görülür. Binaenaleyh; Takriba iki asır evvelki zamana ait olan 1742 senesi 26 avustosunun pazara tesadüf etmiş olduğu anlaşılır.

Misâl — 2) 1842 senesi 26 şubatı, acaba hangi güne tesadüf etmişti?

Verilen sene; Bu defa 19. cu asra aittir. Binaenaleyh; I No. lu cetvelin ilk sütununda asırları gösteren 19 rakkamı alındıktan sonra; (Mademki 1842 senesi, Greguvar takviminin teessüsünden sonraki zamanlara dahildir) bunun karşısındaki dördüncü sütunda (Y) harfi bellenir.

Şimdi II No. cetvelde Y harfi bulunduktan sonra; 1842 senesinin asır küsuratını teşkil eden 42 rakkamlı şakuli sütun ile “Y,, sütunu ufkisi karşılaştırılırsa, mahâlî telâkilerinde (3) adedine tesadüf edilir.

Mademki mes'elemiz; 1842 senesi 26 şubatına aittir. III No. lu cetveldeki şubat kelimesinin altındaki 5 rakkamı, mev-zubahs 3 adedi ile cem edilirse, 8 eder. Buna şubatin 26 sı da ilâve edilirse, 34 rakkamı hasıl olurki IV numaralı cet-velde görüldüğü üzere, 34 ün karşısında cumartesi yazılıdır.

Misâl — 3) 1939 senesi 1 kânunusanisi acaba hangi güne tesadüf edecektir?

Asır 20 dir. I numaralı cetvelin 20 si karşısında “H,, ya-zılıdır. İki numaralı cetvelde “H,, ile (39) un mahalli telâkile-rinde 4 rakkamı vardır. III numaralı cetvelin kânunusanisi altında da 2 rakkamı bulunduğundan, $4+2=6$ eder. Bu altıya kânunusaninin biri de ilâve edilirse “7,, rakkamı elde edilirki, dördüncü cetveldeki “7,, karşısında pazar vardır. Binaenaleyh önümüzdeki sene. yılbaşı günü pazar tesadüf edecekmiş de-mek olur.

Misâl — 4) Hiçret senesinde; Hazreti Muhammedin Medi-nedeki mescidi Kubaya vusuli, rebîülevvelin sekizinci ve mi-lâdın 622 eylülünün 20 sine tesadüf etmişti.

Acaba günlerden ne idi?

Asır 7 dir. I numaralı cetvelin birinci sütunundaki 7 rak-kamını ele alırız. Madamki verilen tarih, Greguvar takviminin teessüsünden evvelki zamana aittir. Şu hâlde mezkûr cetvelin bu defa üçüncü sütunundaki S harfi bulunur. II numaralı cet-veldeki S harfi ile asır küsuratı olan 22 karşılaştırılırsa, ma-nallı telâkilerinde 2 rakkamı bulunur. Bu rakkam ile; III nu-maralı cetvelin eylül yazısı altındaki (0) cem edilirse, bittabi yine iki olup misalimizdeki eylülün 20 si ile cem edilirse 22 ederki; görüldüğü üzere; IV numaralı cetvelde 22 rakkamının karşısında pazartesi diye yazılıdır. Erbabına malûmdurki;

Hazreti Muhammedin mescidi Kubaya duhuli filaakika pazar-tesi gününe tesadüf etmişti. Şayanı dikkattirki; O gün; Güneş mizan burcuna intikal etmiş, ve o anda ise tesavii leylü nehar hadisesi de başlamış bulunuyordu. Otedenberi mizan adaleti temsil ettiğine ve tesavii leylünehar ile Arz üzerinde müsavâtı tamme başladığına göre; Bu tesadüfler yeni dinin bu iki büyük mefhumlar üzerinde yürüyeceğine manevî bir delil gibi telâkki edilmeğe lâyıktır.

Derhatır ettirelimki; O tarihlerde tesavii leylünehar hadisesi; şimdiki gibi 22 eylülde değil; Belki 20 sinde vuku bulmakta idi.

Tenbih — 1: Gün tayini hesap edilirken kebiselerin kânunusani ve şubat aylarından birer vahid tarh edilir. Meselâ 1876 senesi 23 şubat gününü arıyor isek; Yukarlarda zikrettiğimiz usûlde; 23 adedi yerine bir noksanile 22 almak lâzım gelir. Kânunusani ayları için de aynı veçhiledir. Diğer aylar için buna lüzum yoktur.

Binaenaley kolaylık olmak üzere II numaralı cetvelin asır küsuratına ait kebiselerin üzerlerine ufak birer * işareti konmuştur. Esasen kebiselerin 4 adedine taksim ile bulunabileceği de herkesce malûmdur.

Tenbih — 2: Ziyadesile kıymeti felekiyesi ve şer'iyesi bulunan Takvimi kamerî ile; İlmî hiç bir mana ifade etmeyen mülga takvimi malî günlerini bulmak için; Evvelemirde bunların efrenci tarihine tahvilleri icabeder.

Şimdi muhtelif cedvelleri yazalım:

I numaralı cetvel

Asırlar	Juliyen takvimin göre		Greguar takvimi	Asırlar	Julyen takvimine göre		Greguar takvimi
	Milâttan evvel	Milâttan sonra			Milâttan evvel	Milâttan sonra	
1	H	T	15 teşrinievvel 1582 tarihinden itibaren; 1582	23	R	N	Y
2	R	N		24	S	Y	H
3	S	Y		25	N	V	R
4	N	V		26	Y	H	T
5	Y	H		27	V	R	Y
6	V	R		28	T	S	H
7	T	S		29	H	T	R
8	H	T		30	R	N	T
9	R	N		31	S	Y	Y
10	S	Y		32	N	V	H
11	N	V		33	Y	H	R
12	Y	H		34	V	R	T
13	V	R		35	T	S	Y
14	T	S		36	H	T	H
15	H	T		37	R	N	R
16	R	N	H	38	S	Y	T
17	S	Y	R	39	N	V	Y
18	N	V	T	40	Y	H	H
19	Y	H	Y	41	V	R	R
20	V	R	H	42	T	S	T
21	T	S	R	43	H	T	Y
22	H	T	T	44	R	N	H

II numaralı cetvel

Asırlar küsaratı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	*	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
T	3	4	5	0	1	2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	0	1	2	4	5	6	0	2
N	2	3	4	6	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0	1	2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1
Y	1	2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0
V	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0	1	2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6
H	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0	1	2	3	5
R	5	6	0	2	3	4	5	0	1	2	3	5	6	0	1	3	4	5	6	1	2	3	4	6	0	1	2	4
S	4	5	6	1	2	3	4	6	0	1	2	4	5	6	0	2	3	4	5	0	1	2	3	5	6	0	1	3

* 100 rakamı; kebise olmayan seneler içindir.

III numaralı cetvel

II kânun	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Avustos	Eylül	I. teşrin	II. teşrin	I. kânun
2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0

IV numaralı cetvel

Haftanın günlerini bildiren sütun *		Haftanın günlerini bildiren sütun *	
0	Pazar	23	Salı
1	P. ertesi	24	Çarşamba
2	Salı	25	Perşembe
3	Çarşamba	26	Cuma
4	Perşembe	27	C. ertesi
5	Cuma	28	Pazar
6	C. ertesi	29	P. ertesi
7	Pazar	30	Salı
8	P. ertesi	31	Çarşamba
9	Salı	32	Perşembe
10	Çarşamba	33	Cuma
11	Perşembe	34	C. ertesi
12	Cuma	35	Pazar
13	C. ertesi	36	P. ertesi
14	Pazar	37	Salı
15	P. ertesi	38	Çarşamba
16	Salı	39	Perşembe
17	Çarşamba	40	Cuma
18	Perşembe	41	C. ertesi
19	Cuma	42	Pazar
20	C. ertesi	43	P. ertesi
21	Pazar	44	Salı
22	P. ertesi	45	Çarşamba

* Kebise senelerinin son kânun ve şubat aylarından birer gün kaldırınız.

kebise seneler için de bir iki misal yapalım.

Misâl - 5) Kebise olan 1936 senesinin 4 kânunsanisinde gün ne idi.

1 numaralı cedvelde H harfini ve 2 numaralı cedvelde 1 rakamını ve 3 numaralıde 2 adedini bulacağımızdan, bermucibi tarif bu rakkamlar cem olndukta üç eder. Buna mes'eledeki 4 dahi ilâve edilirse 7 rakkamı tahassül eder.

Sene kebise, ay kânunsani olduğundan tenbih - 1 de söyledığımız gibi bir vahid tarh edersek geriye 6 kalırki, 4 numaralı cedvele göre müsadif günün cumartesi olduğunu görürüz. Ve filhakika eski bir takvime müracaat edilirse matlup günün Cumartesi olduğu anlaşılır.

Misâl - 6) Kebise olan 1936 senesinin 9 Haziranında gün ne idi ?

1 numaralı cedvelde yine H harfini ve 2 numaralı cedvelde 1 rakkamını ve 3 numaralı cedvelde 6 adedini mes'eledeki 9 ile cem edersek $1 + 6 + 9$ düşüncesile 16 adedini buluruz. Sene kebise olmakla beraber; mes'eledeki ay ne kânunsani ve nede şubat olmadığından bir vahid tarh edilmeden doğrudan doğruya 16 ile IV No. lı cedvele müracaat edersek; Karşısında Salı yazılmış olduğunu görürüz. Filhakika bir eski takvime müracaat edilirse senei mezkûre 9 Haziranın salıya iesadüf etmiş olduğu anlaşılır.

Misâl - 7) Kebise olan 1936 senesinin 13 Şubatı acaba hangi güne tesadüf etmiştir ?

Bildiğimiz gibi ameliyata devam edersek ; 1 numaralı cedvelde H harfini ve iki numaralı cetvelde 1 rakkamı ve 3 numaralı cedvelde 5 adedini bulup bunları 13 ile cem edersek yekûn 19 eder. Mes'eledeki ay şubat olduğundan tenbih 1 de söyledığımız veçhile 19 dan 1 çıkarırsak geriye 18 kalırki, dört

numaralı cedvele göre bununda perşembeye tesadüf etmiş olduğu anlaşılır.

Aynı vechile bunlarıda siz hâl ediniz :

Mes'ele : 22 Mart 1936 tarihi Cumaya tesadüf etmiştir. Siz cetvellerle bulunuz.

Mes'ele : 24 Kânunsani 1936 tarihi pazara tesadüf etmiştir. Siz cedvellerle bulunuz.

Mes'ele : 1481 senesinin 21 teşrinisanisi ne güne tesadüf etmiştir. Bunu da doğrudan doğruya siz bulunuz.
